

מטעמי תורת זילים

פרשת תרומה – מעלת כבודו של הלחם

התורה צייתה לשים לחם על גבי השולחן שבמקדש שנאמר "וְנִתְּנָה עַל הַשֻּׁלְחָן לֶחֶם פְּנִים לְפָנֵי תַמִּיד" (שמות כה, ט). והלחם הוא דבר חשוב שהרי כל סעודה נקראת על שמו של הלחם, כמו בסעודת המלך בַּלְשָׁאֶצַּר שנקראה על שם הלחם שנאמר "בַּלְשָׁאֶצַּר מִלְכָּא עֲבַד לְחֶם רַב לְרַבְרָבְנֵיהּ אֶלְף וְלְקַבְלֵי אֶלְפָּא חֲמֵרָא שְׁתֵּיהּ" (דניאל ה, א) (ישליה הקדוש! תורה שכתב פרשת כי תבוא ד"ה הענין כי תכלית, 'מעודת ציון דניאל ה, א'). הלחם הוא גם עיקר מזונו של האדם (בית אלקים להמבייט שער התפלה פרק יח ד"ה תפילה למשה על כניסתו לארץ) ויסוד הכל (נור הקדוש! לרי יחיאל מיכל על בראשית מו, י"א ד"ה דהוא פיתא), ואצל רוב בני האדם הוא המזון של הגוף אשר הם אינם יכולים להתקיים בלעדיו (עפ"י הרמ"ד וואל שמונת פרק כא ד"ה שאתה כסותה. ראה יראשית חכמה! שער הקדושה פרק טו ד"ה ובאיכות המזון. וראה ע"י הדעת טובי' כב יד לרי חיים ויטאל שהודפס תשס"ח בירושלים דרשות אות שסז שלכן האשה מכונה 'לחם' כי ידו פריה ורביה היא נזונת לאדם חיים בעולם הזה ובעולם הבא).

ויש להתבונן, מה הוא עניינו ומעלתו של הלחם בעולם הזה אשר מהווה את החלק העיקרי בסעודתם של רוב בני האדם מידי יום ביומו?

עץ הדעת שחטא בו אדם הראשון היה עץ חיטה שגדל עליו לחם

עץ הדעת' שאכל ממנו אדם הראשון היה מסוג חיטה (גמי ברכות דף מ ע"א לפי ר' יהודה, גמי סנהדרין דף ע' ע"ב לפי ר' יהודה, ותיקוני זוהר' תיקון טו דף לא ע"א ד"ה מאי חלה, זוהר פרשת בלק דף קפח ע"ב ד"ה ויא' בעיית' ניטקא, זוהר פרשת עקב דף ע"ב ע"א ד"ה ובמנון ותבן דחטה, 'מאמר חיקור דין' להרמ"ע מפאנו חלק ב סוף פרק ב, 'מגלה עמוקות' פרשת שלח לך ד"ה מה שנתנו חז"ל. וראה 'זכר' דוד' לרי דוד זכות מודינא מאמר ג' פרק ג דף מד ד"ה יוסעם שנצטוונו כי זה הטעם שיש מצוה להפריש חלה דווקא מלחם הארץ היות שעץ שאכל ממנו אדם הראשון היה חיטה עי"ש), והוא נרמז בפסוק "טוב העץ לְמַאֲכָל" (בראשית ג, ו) שהראשי תיבות בגמטריא יוצא 'בחטה היה' (ותורת נתן וליקוט' ממהר"ח"י דף ח ע"ב ד"ה טוב העץ למאכל). ואף על פי שחיטה היא סוג של שְׁבֹלֶת (ניד יהודה' על 'מאמר חיקור דין' להרמ"ע מפאנו חלק ב סוף פרק ב אות יח) היא היתה נקראת אז בשם 'עץ' (מאמר חיקור דין' להרמ"ע מפאנו חלק ב סוף פרק ב) מחמת חוזק נטיעתה (מאמר חיקור דין' להרמ"ע מפאנו חלק ב סוף פרק ב) וגוונבה הרב מאוד (ניד יהודה' על 'מאמר חיקור דין' להרמ"ע מפאנו חלק ב סוף פרק ב אות יח) שהיה מתמר כארזי הלבנון (בראשית רבה' טו, ח). וכך קראה לה התורה שנאמר "וַיֵּצֵא ה' אֱלֹהִים עַל הָאָדָם עַל הָאָדָם לְאָמַר מַכְּל עֵץ הַגֵּן אֶכֶל תֹּאכַל: וּמַעַץ הַדְּעִת טוֹב וְרַע לֹא תֹאכַל מִמֶּנּוּ" (בראשית טו, יז) (נור הקדוש! לרי יחיאל מיכל מגלונו על בראשית רבה טו, ח ד"ה מתמרות היון).

על עץ הדעת היה גדל לחם (יצמח דוד' למחבר שו"ת 'בית דוד' פרשת בראשית ד"ה ונראה שז"י בגמי למה נברא, עפ"י 'אגדת אליהו' לרי אליהו הכהן דף לט ד"ה ולרמזו כמה החטא' על גמי ירושלמי מסכת ברכות פרק ו הלכה א), שיצא מוכן מן הארץ (ארץ החיים) על התהלים קד, טז ד"ה ייה פסת בר בארץ, 'מגלה עמוקות' פרשת ויצא ד"ה ויקח מאבני המקום) כמו שהתמר והתפוח יוצאים כיום מן הארץ ונאכלים כמו שהם חיים (אלשיך הקדוש' בראשית ג, יז ד"ה ועל ענין העונש ד"ה והוא כי בהברא). ולכן נאמר עליו "וּמַפְרִי הָעֵץ אֲשֶׁר בְּתוֹךְ הַגֵּן אֱמָר אֱלֹהִים לֹא תֹאכְלוּ מִמֶּנּוּ" (בראשית ג, ה) (נור הקדוש' לרי יחיאל מיכל מגלונו על בראשית רבה טו, ח ד"ה מתמרות היו כארזי לבנון). הלחם אז היה נצמח בלי עמל ויגיעת עבודת האדם, ובלי הפסולת שיש לחיטה כיום כמו סובין ומורסן וקש. והיה סועד את האדם כמו הלחם האפוי כיום (אלשיך הקדוש' בראשית ג, יז ד"ה ועל ענין העונש ד"ה והוא כי בהברא). ולכן נאמר "וַיִּתְּרָא הָאֱשֶׁה כִּי טוֹב הָעֵץ לְמַאֲכָל וְכִי תִאָּהוּ הוּא לְעֵינַיִם" (בראשית ג, ו) לפי שקודם החטא הוא היה לחם אפוי ומוכן. אך אחרי החטא הוא כבר לא היה תאוה לעיניים, וגם קומתו של עץ החיטה התמעט עד שנעשה כפרי האדמה. ולפי שאדם הראשון חטא בלחם לכן הוא נלקח בלחם שנאמר "בַּיָּצֵת אֶפְיָךְ תֹּאכַל לָחֶם עַד שׁוֹבֵבָה אֶל הָאֲדָמָה" (בראשית ג, יט) (נור הקדוש! לרי יחיאל מיכל על בראשית רבה טו, ח ד"ה מתמרות היו כארזי לבנון).

רבתינו אמרו שגודלו של הלחם האפוי אשר יצא מן הארץ בימי אדם הראשון היה כמו לֶפֶת (ראה 'בראשית רבה' טו, ח) שהיתה פעם גדולה מאוד (עפ"י גמי כתובות דף קיא ע"ב), ועל שם זה נקרא הלחם גם בשם 'פת' לרמזו על מה שהיה בימי אדם הראשון קודם החטא (אגדת אליהו לרי אליהו הכהן מחבר' שבט מוסר' על גמי ירושלמי מסכת ברכות פרק ו הלכה א ד"ה פרוש אמר המוציא ד"ה ולמדנו מזה המאמר). ומה שנקטו רבותינו דווקא בדוגמת הלֶפֶת הוא כדי לרמוז שאדם הראשון אכל לחם גמור ונתלבש בו יצר הרע ואז הוא "וַיִּלְפַּת", וזה כדרך שנאמר על בועז כשבאה לפניו רות "וַיִּתְּרַךְ הָאִישׁ וַיִּלְפַּת" (רות ג, ח) שהכוונה כי נעשה בשרו כראשי לפתות (ראה גמי סנהדרין דף יט סוף ע"ב בשם רב) (אגדת אליהו לרי אליהו הכהן דף לט ד"ה ולרמזו כמה החטא' על גמי ירושלמי מסכת ברכות פרק ו הלכה א) כלומר שאיבר הברית התקשה לו לעבירה (רש"י על גמי סנהדרין דף יט סוף ע"ב ד"ה שנעשה בשרו ד"ה כראשי לפתות). וכעין זה היה אצל אדם הראשון שעל ידי אכילתו נתלבש בו יצר הרע. ולכן על ידי השם 'פת' רצו רבותינו שיעלה על לב האדם זכרון מה שאירע לו בעבור החטא, ויכנע לבו הערל ויימנע מהחטא (אגדת אליהו על אגדות גמי ירושלמי לרי אליהו הכהן דף לט ד"ה ולרמזו כמה החטא' על גמי ירושלמי מסכת ברכות פרק ו הלכה א).

אם אדם וחוה היו מחכים ליום שבת היתה מותרת להם האכילה מהעץ

כאשר תינוק בא לעולם, הוא לא יודע ולא מכיר בענייני העולם עד אשר טועם לחם (זוהר פרשת ויצא דף קנו תחילת ע"ב ד"ה תו חוה אמר), כי הלחם נותן לאדם 'דעת' כפי שאמרו רבותינו שתינוק לא יודע לקרוא 'אבא' ו'אמא' עד אשר טועם טעם דגן (ראה גמי סנהדרין דף ע' ע"ב, גמי ברכות דף מ ע"א). ו'הדעת' הזאת מכניסה בתינוק את יצר הרע אשר ממנו באה טומאת צואתו. לכן מרחיקים ארבע אמות מצואתו ומימי רגליו של קטן היודע לאכול כזית דגן (ראה גמי ברכות דף מב תחילת ע"ב) (תולדות שמשון על פרקי אבות לרי שמשון נחמני פרק שלישי משנה ד ד"ה נמצא שהלחם מוליד הדעת) וגם אוכל ממנו. והרחיק הוא בשעה שאדם רוצה לקרוא לקריאת שמע ולהתפלל (רש"י על גמי ברכות דף מב ע"ב ד"ה מרחיקין מצואתו וד"ה ד' אמות). ולכן 'עץ הדעת' שהיה מחיטה נקרא בשם 'דעת', על שהוא נותן לאדם דעת (עפ"י רש"י גמי ברכות דף מ ע"א ד"ה שאין התינוק) ועל ידו אפשר להבחין בין טוב לרע שנאמר "עֵץ הַדְּעִת טוֹב וְרַע" (בראשית ב, ט) (עפ"י רש"י גמי סנהדרין דף ע' ע"ב ד"ה שאין התינוק). וכך היה גם עם אדם וחוה שלא היה להם השכלה להבחין את הפרש שיש בין איש ואשה, עד אשר אכלו מעץ הדעת ואז הבינו שהם ערומים והתבוששו זה מזה (בנייהו למחבר יבן איש חי' על מסכת סנהדרין פרק שמיני דף ע ע"ב שאין התינוק).

אדם הראשון נברא בשעה תשיעית של יום השישי ונאסרה עליו אז האכילה מעץ הדעת שנאמר "וַיֵּצֵא ה' אֱלֹהִים עַל הָאָדָם עַל הָאָדָם לְאָמַר מַכְּל עֵץ הַגֵּן אֶכֶל תֹּאכַל: וּמַעַץ הַדְּעִת טוֹב וְרַע לֹא תֹאכַל מִמֶּנּוּ כִּי בְיוֹם אֲכָלְךָ מִמֶּנּוּ מוֹת תָּמוּת" (בראשית ב, יז). אך שלש שעות אחר כך עם כניסת השבת היתה כבר מותרת לו האכילה מעץ הדעת (יצמח דוד' למחבר שו"ת 'בית דוד' פרשת בראשית ד"ה והנה עקר הדבר), שהרי עץ זה נברא בשבילו (מגלה עמוקות' פרשת שלח לך ד"ה ענין זו הפרשה על הענין). לכן אדם הראשון נוצר דווקא ביום שישי סמוך לשבת, על מנת שהוא יצטרך להמתין רק זמן מועט (יצמח דוד' פרשת בראשית דף טו ע"א ד"ה ונראה שז"י בגמי למה נברא) שאותו הוא היה מסוגל לסבול (יצמח דוד' פרשת בראשית דף טו ע"א ד"ה יעיייל מ"ש האשה' בשם השי"ד על התורה) עד אשר תגיע סעודת ליל שבת שבת שבת שבת שבת שבת, שהרי אין סעודה בלי פת (יצמח דוד' פרשת בראשית דף טו ע"א ד"ה ונראה שז"י בגמי למה נברא).

הוצאת הספר 'מטעמי תורת חיים' מתעכבת מספר שבועות בגלל המלאכה המרובה של הכנת מפתח הערכים המפורש אשר נוסף על פי בקשת הקוראים. אנו מזדרזים בענין ככל הניתן ואי"ה ובלי נדר כאשר הספר ייצא לאור נודיע לרבים. יישר כוח לכל המסייעים והמתנינים!

אדם הראשון שקיבל מחוה לטעום מעץ הדעת עוד לפני השבת, סבר שמותר לו לטעום מ'התבשיל' כי היא רק 'טעימה' לצורך השבת לבדוק האם המאכל מתוקן. וזה מה שאמר אדם הראשון להקב"ה לאחר החטא "אכלתי ואוכל" (ראה: בראשית רבה יט, יב) כלומר אכלתי עתה טעימה בעלמא ועל ידי זה אוכל בלילה סעודת מצוה של שבת. אך בזה הוא טעה, כי ה' ציוה לא לאכול ממנו כלל אפילו מקצתו שנאמר "לא תאכל ממנו" (בראשית ב, יז). אך מכיוון שאדם הראשון עשה זאת לכבוד השבת, לכן אמרו רבותינו כי השבת הגינה עליו וזכה לחיים, בכך שלא מת מיד כפי שנגזר עליו "כי ביום אֶכְלֶךָ מִמֶּנּוּ מוֹת תָּמוּתוּ" (בראשית ב, יז). וזה הרמז שעל פיו תיקנו לטעום את המאכלים בערב שבת משום 'טועמיה חיים זכו' (מתוך תפילת מוסף של שבת) (ראה זוהר פרשת בראשית דף מח ע"ב ד"ה ובלילא דשבתא) שהרי גם אדם הראשון זכה לחיים על ידי טענה זו (עצמ דוד' למחבר שו"ת בית דוד פרשת בראשית דף טו ע"א ד"ה והנה בהקדמה זו י"ש).

בעקבות חטא אדם הראשון נמשכה רוח טומאה וקליפה על החיטה

על ידי חטא אכילת עץ הדעת (מדרש האייתמרי' למחבר 'שבט מוסר' דרוש ד למילה ד"ה אמנס לי נראה) שרתה רוח הטומאה על הארץ (אלשיך הקדוש' בראשית ג, יז ד"ה והוא כ"ט). וכל הדברים שנבראו התלבשו ב'קליפה', כולל אדם הראשון שהיה מהול ונעשתה לו קליפת הערלה (מדרש האייתמרי' למחבר 'שבט מוסר' דרוש ד למילה ד"ה אמנס לי נראה). וגם על האדמה שרתה רוח הטומאה, לכן נאמר עליה "וקוף וְדָרְדָר תַּצְמִיחַ לָךְ" (בראשית ג, יח), כלומר שהיא תוציא מאליה דברים ריקים ומזיקים מכוח 'הטומאה' השורה עליה (אלשיך הקדוש' לר' משה אלשיך בראשית ג, יח ד"ה וקוף ודרדר) ולא ייצא מתוקן מן הארץ (עפ"י 'ברכת שמואל' לאביו של קב הישר בראשית דף ה עמוד ב ד"ה או יאמר). ומאז אי אפשר לאדמה להוציא אלא רק דברים ארוורים המעורבים בפסולת. וזהו מה שנאמר לאדם הראשון לאחר החטא "אָרוּרָה הָאֲדָמָה בְּעֵבֶרְךָ" (בראשית ג, יז) (אלשיך הקדוש' בראשית ג, יז ד"ה והוא כ"ט) (להרחבה בענין הערלה ראה אחד ממאמריו לפרשת וירא – ערלת הבשר של ברית המילה).

גם על החיטה עצמה שנבראה בתחילה מתוקנת (מגלה עמוקות' פרשת שלח לך ד"ה ענין זו הפרשה על הענין) נמשכה 'קליפה' (מגלה עמוקות' פרשת שלח לך ד"ה ענין זו הפרשה על הענין). ונידונה התבואה שהיתה עדיין טמונה באדמה (מאמר חיקור דין' להרמ"ע מפאנו חלק ב סוף פרק ב). כי היא תהיה 'ארוורה' ולא תגדל כראוי אלא תישאר במציאות 'החנטה' (ביאור יד יהודה' על 'מאמר חיקור דין' חלק ב סוף פרק ב אות יט) וזה יהיה מעתה 'גמר בישולה' (יד יהודה' על 'מאמר חיקור דין' חלק ב תחילת פרק ג אות ה). והמציאות הזאת שבאה בעקבות חטא אדם הראשון גרם לה להיקרא 'חֲטָה'. לפי ששם זה בא מהתיבה 'חנטה', רק שהיא חסרה את האות נ'. ואל חסרון זה מרמז הדגש באות ט' של שמה 'חֲטָה' (מאמר חיקור דין' חלק ב תחילת פרק ג). וכפי שהיא הוראת הדגש בכל מקום, להורות על חסרון אות' (יד יהודה' על 'מאמר חיקור דין' חלק ב תחילת פרק ג אות ו).

כוח הטומאה הסובב את הלחם הוא יותר מבשאר המאכלים ועליו נאמר "בְּעֵצְבוֹן תֵּאֶכְלֶנָּה כֹּל יְמֵי חַיֶּיךָ" (בראשית ג, יז) וכן נאמר בו "בְּזַעַת אֶפְיֶךָ תֵּאֶכְלֶנָּה" (בראשית ג, יט), כי יש מאכלים שאין בהם כל כך עיצבון והם קלי האכילות ועליהם נאמר "וְאֶכְלֶתְּ אֶת עֵשֶׂב הַשָּׂדֶה" (בראשית ג, יח), אך לא כן הלחם (אלשיך הקדוש' בראשית ג, יח ד"ה וקוף ודרדר) שיש לו הרבה לבושים של מוץ ותבן שהם מצד 'הקליפה' (הרמ"ד וואלי שמות פרק טו על הפסוק ויאמר ח' אל משה הנני ממטיר'. ראה זוהר פרשת בלק דף קפט ע"א יעקא ד"ה אתון חבריא) ומעורב בו 'הסטרטא אחרא'. וכיון שהלחם הנאכל כל השנה מתברר לגמרי רק בתוך גוף האדם והפסולת יוצאת החוצה, לכן גם התורה בעולם הזה אינה מתיישבת יפה בתוך האדם כי יש רושם 'הסטרטא אחרא'. וזה הטעם שהתורה ניתנה משמים דווקא לדור המדבר כיון שהם היו אוכלי המן, שהיה 'לחם רוחני' משמים ללא שום שמץ של סטרטא אחרא ופסולת ועל ידי כן היה גופם קדוש לקבלת התורה הקדושה (דברים אדומי' להחיד"א דרוש ד' שבת הגדול יז ע"ב ד"ה וזהו טעם בכל דור) (להרחבה על המן ראה אחד ממאמריו לפרשת בשלח – מעלת אכילת המן במדבר).

החיטה נידונה שגם אחרי צמיחתה מן האדמה היא תצטרך לכמה יגיעות (מאמר חיקור דין' חלק ב סוף פרק ב), ולא תתוקן כראוי לעשות ביציאתה מן האדמה לחמים מוכנים (ביאור יד יהודה' על 'מאמר חיקור דין' חלק ב סוף פרק ב אות ב). וזהו מה שנאמר "אָרוּרָה הָאֲדָמָה בְּעֵבֶרְךָ" (בראשית ג, יח), שהתיבה "בְּעֵבֶרְךָ" כוונתה ל'דגן' כמו שנאמר על הדגן שאכלו ישראל לאחר שהם חצו את נהר הירדן וחנו בגִּלְגָל "וַיֵּאָכְלוּ מֵעֵבֶר הָאֶרֶץ מִמִּקְרַת הַפְּסָח מִצּוֹת וְקִלְוֵי בָעֵצִים הַיּוֹם הַזֶּה" (יהושע ה, יא) (מאמר חיקור דין' חלק ב סוף פרק ב עפ"י ביאור 'מגיני שלמה', עפ"י 'מגלה עמוקות' פרשת ויצא ד"ה ויקח מאבני המקום). כי "עֵבֶר" הוא תרגום ארמי של התיבה "דָּגָן" כמו בפסוק "דָּגָן תִּירוֹשׁ וְיִצְהָר" (דברים כח, טא) שהתרגום שלו הוא "עֵבֶרְךָ תִּמְשָׁח" (ראה 'תרגום אונקלוס' דברים כח, טא) (מפוזרת ציון' יהושע ה, יא). ולכן אמרו רבותינו שהלחם בימי אדם הראשון היה כמו 'לֶפֶת' לרמוז כי מחמת שאדם וחווה "לֶפֶתוֹ אֶרְחוֹת דְּרָכָם" (איוב ו, יח) ועברו על הציווי לא לאכול מן העץ, לכן נמנעה הטובה הזאת להוציא מן הארץ לחם (יאגדת אליהו לר' אליהו הכהן מחבר 'שבט מוסר' דף לט ד"ה ילכמו כמה חטאי על גמי ירושלמי מסכת ברכות פרק ו הלכה א).

הלחם צריך שיעשו בו הרבה מלאכות על מנת לנקות ממנו את 'הפסולת' ולהכשירו לאכילה (אלשיך הקדוש' בראשית ג, יז ד"ה והוא כ"ט), וכל עוד שלא התבררה החיטה מן הפסולת יש בה עדיין אחיזה ל'חיצונים' (פירוש 'באר לחי רואי' על תיקוני זוהר תיקון טו דף לא ע"א ד"ה ושריא ביה' בשם 'מקדש מלך'). וזה הטעם שרק 'בין השמשות' בערב שבת בראשית נבראה ה'צֶבֶת' (ראה פרקי אבות ה משנה ו, גמי פסחים דף נד ע"א) שירדה עשויה מן השמים. שהרי הצבת היא למעשה 'מלקחיים' המשמשות את הפֶּפֶחַ ליצור פְּלִי ברזל וְפְּלִי מחרשה וְפְּלִי בישול וכדומה, היות שאין הוא יכול להכניס את ידיו בתוך האש ממש ולקחת את הברזל החם משם. אמנם בתחילת ימי בראשית לא היה צורך בצבת שהרי הארץ היתה מוציאה ככרות לחם מוכנות, ולא היה צורך בכלי בישול ובשאר כלי הברזל לעבודת האדמה שהכל היה מוכן ועשוי לפני אדם הראשון, ואפילו את הבשר היו מלאכי השרת צולין לו ואת היין היו מצננים לו. אך כיון שחטא אדם הראשון הוצרך הקב"ה לברוא את הצבת, שהרי מעתה יצטרך האדם את כל פְּלִי הברזל והוא צריך צבת על מנת לעשותם (מגלה עמוקות' חלק א' למחבר 'שבט מוסר' פרשת בראשית ד"ה וחצבת פירות מלקחיים).

עשר מלאכות ומצוות נעשות בלחם על מנת להסיר ממנו את כוח הטומאה

בתחילת הבריאה היה הלחם מוכן לאכילה ואחרי החטא הוא היה צריך הרבה מלאכות להכנתו (מברכת שמואל' לאביו של מחבר 'קב הישר' בראשית דף ה עמוד ב ד"ה או יאמר), ואכן עשיית הלחם בכוח עבודת האדם היא עבודה קשה בטורח גדול המביאה אותו לידי זיעה שנאמר "בְּזַעַת אֶפְיֶךָ תֵּאֶכְלֶנָּה" (בראשית ג, יט) (הרמ"ד וואלי בראשית פרק ג על הפסוק 'בועת אפך תאכל לחם'). וכל המלאכות הללו אשר בו הם הוראה שדברים אלו צריכים תיקון על ידי טורח מעשינו עד אשר יהיו מאכל המתוקן לאכילה. וצריכים לחרוש ולזרוע ולהוציא את התבן והקש שהן הקליפות מן החיטים, ואחר כך להוציא את הסובין והמורסן שהן הקליפות היותר דקות, ובסוף לאפות ולתקן על ידי האש שהוא גמר כל המלאכות בלחם (שער המצות' להאר"י ז"ל פרשת בהר ד"ה נמצא, טעמי המצוות' למרח"ח על 'ליקוטי תורה' להאר"י ז"ל פרשת בהר מצות מטיה ויובל).

ישנן עשר מלאכות ועשר מצוות שנעשות בלחם, ועל ידן מעבירים ממנו את כוח טומאה (אלשיך הקדוש' בראשית ג, יח ד"ה וקוף ודרדר) אשר בא מכוח הקללה שהתקלל העולם בחטא אדם הראשון (ליקוט דוד' לר' דוד פוזנר פרשת בראשית ד"ה היה ראוי להוציא' בשם האלשיך הקדוש) וכפי שאמרו רבותינו כי עשר קללות התקלל אדם הראשון ועמו התקללה גם האכילה שקיבלה פסולת (יאגדת אליהו למחבר 'שבט מוסר' דף קב ע"ב ד"ה יום יתכן' על גמי ירושלמי מסכת חלה פרק א הלכה א) ונעשו עשר 'קליפות' רוחניות לדגן. ובכל מלאכה ומצוה שעושים בלחם משברים ומפרקים 'קליפה' אחת (ליקוט דוד' לר' דוד פוזנר פרשת בראשית ד"ה היה ראוי להוציא' בשם האלשיך הקדוש). ואלו הן עשר המלאכות שהאדם מתייגע בהן בעת עשיית הלחם – חורש, זורע, קוצר, מעמר, דש, זורה, טוחן, מרקד, לש, אופה. ומלאכות אלו נרמזו בפסוק "בְּזַעַת אֶפְיֶךָ תֵּאֶכְלֶנָּה" (בראשית ג, יט), שהתיבה "אֶפְיֶךָ" כתובה כשהיא מלאה באות י', ורומזת על עשרת הדברים שנעשים בתבואה עד שהוא בא לידי לחם (פירוש הרוקח לסידור התפילה: על שירת היס ד"ה וברוח אפך הוציא).

כמו כן יש עשר מצוות שאדם עושה בלחם והם עשרה כוחות קדושה להעביר את כוח הטומאה (נאלשיך הקדוש' בראשית ג, יח ד"ה וקוץ ודרדר) ואלו הן המצוות שנעשות במלאכת הלחם, בעת החרישה – לא חורש בשור וחמור. בעת הזריעה – לא זורע כלאים. בעת הקצירה – מקיים לקט, שכחה, פאה. בעת הדישה – לא חוסס שור בדישו. בעת העמדת הכרי – מפריש תרומה גדולה, מעשר ראשון, מעשר שני. בעת הלישה – נוטל חלה (גמי ירושלמי סוף מסכת חלה דף ט ע"ב הלכה ו, 'ילקוט חדש' חלק אכילה ושתייה אות ו בשם 'ילקוט שמעוני' פרשת בלק סוף רמו תשסו). וכנגדן צריך האדם להחזיק את הלחם בשעת הברכה עם עשר אצבעותיו (נבל הטורים' דברים ח, ט). וכן כנגדן יש עשר תיבות בברכת הלחם 'ברוך אתה ה' אלוקינו מלך העולם המוציא לחם מן הארץ'. וכן יש עשר תיבות בפסוק "מִצֵּי־מַיִם חָצְרֵי לְבִנְיָמִן וַיַּעֲשֶׂב לְעֵבֶדְתְּ הָאֲדָמָה לְהוֹצִיאָ לָחֶם מִן הָאָרֶץ" (תהלים קד, יד) (פירוש הרוקח על הסידור' אות קמו על נטילת ד"ה ברכת האכילה, רבינו אפרים על התורה' פרשת לך לך על הפסוק 'ומלכי צדק מלך שלם', 'מיטה משה' לר' משה מפרישאל חלק שני אות רחט).

לכן יעקב אבינו שמראהו היה כמראה אדם הראשון (ראה זוהר פרשת תולדות דף קמב ע"ב ד"ה ועשר הוח) וגם היה גלגולו (נעץ הדעת טובי' לר' חיים ויטאל פרשת תולדות ד"ה והנה עתה עלה, 'דרך אמת' לר' חיים ויטאל על זוהר פרשת תולדות דף קמב ע"ב אות ב, 'חומת אנך' להחיד"א פרשת וישב אות ב, 'נחל קדומים' להחיד"א פרשת ויחי אות א) ובחלום הסולם ראה את קומתו של אדם הראשון שהיה מאיר מסוף העולם ועד סופו, ביקש "אם יהיה אלהים עמדי ושמרני בדרך הנה אֶשֶׁר אֶנְכִי הוֹלֵךְ וְנָתַן לִי לֶחֶם לֶאֱכֹל וְנָתַן לִי לְלֶחֶם לְלַבֵּשׁ" (בראשית כח, טו). אמר "לֶחֶם לֶאֱכֹל וְנָתַן לִי לְלַבֵּשׁ" כדי לרמוז על רצונו לאכול את אכילתו כפי שהיה בתחילה קודם חטא אדם הראשון, שאז הכל היה מוכן בלי כל המלאכות הנצרכות עבורם (מגלה עמוקות: פרשת שלח לך ד"ה עין זו הפרשה על העתיד) כאשר הארץ הוציאה ככרות לחם מוכנות והבגדים היו עשויים. והוסיף יעקב לומר שאם אכן כך יהיה "וְכָל אֲשֶׁר תִּתֶּן לִי" (בראשית כח, כב) כלומר שלא יהיה חסר לי דבר, אז "עֲשֹׂר אֶעֱשְׂרְנֶךָ לָךְ" – שלא אצטרך לבוא לידי עשר מלאכות של הפת. ויעקב כפל הלשון ואמר "עֲשֹׂר אֶעֱשְׂרְנֶךָ" כנגד עשר אצבעות שמניחים על הלחם וכן עשר תיבות שבברכת 'המוציא לחם' (מגלה עמוקות: פרשת ויצא ד"ה ויקח מאבני המקום).

ישמור על כבוד הלחם וימנע מלזלזל בו ובפירווריו שקשה לעניות

הלחם עשוי מחמשת המינים שהם 'חיסה' 'שעורה' 'שיפון' 'כוסמין' 'שבולת שועל', ולא שם הקב"ה שום שר רוחני הממונה עליו בשמים אלא הוא לבדו ממונה ומשגיח (זוהר פרשת פנחס דף רמד ע"א ד"ה ועשירית האפה) ומשפיע עליו. לכן הלחם השתנה מכל המינים שהוא זן ומפרנס שנאמר "כי לא על הלחם לבדו יחיה האדם כי על כל מוצא פי יהיה יחיה האדם" (דברים יא, ט), כלומר הלחם מושפע מ"מוצא פי יהיה" שהיא השכינה הקדושה האומרת לו 'גדל! ולכן דווקא בלחם "יחיה האדם" (מזמור לאספי' לר' ששון בן מרדכי שינדוך דיני ומנהגי האכילה ד"ה לא ינהג בזיון). ומכוח ההשגחה של ה' יתברך, צריך לנהוג בלחם בכבוד (בראשית חכמה' שער הקדושה פרק טו ד"ה ומקצת מתקונים, 'דבר בעתי' לר' ששון בן מרדכי שינדוך בחלק 'החדש חמץ ומצה' דף פח ד"ה הנה הלחם). וזה הטעם שכאשר מבערים את החמץ בערב פסח אומרים את נוסח הביטול 'כל חמירא' בלשון ארמית, כדי שהמלאכים המקטרגים לא יבינו שישראל מזלזלים בלחם ויקטרגו עליהם (תולדות שמשוך לר' שמשון נחמני על פרקי אבות פרק שני משנה ו ד"ה ואמר זה בלשון תרגום, 'דבר בעתי' לר' ששון בן מרדכי שינדוך בחלק 'החדש חמץ ומצה' דף צג ע"ב ד"ה יח) (להרחבה על השפה הארמית ראה אחד ממאמריו לפרשת ויצא – 'סידה של השפה הארמית').

ואין לאדם לזלזל בלחם ולזרוק אותו לארץ (זוהר פרשת פנחס דף רמד ע"א ובגין דא מאן), ולא לנהוג בו שום מנהג בזיון (מזמור לאספי' לר' ששון בן מרדכי שינדוך דיני ומנהגי האכילה ד"ה לא ינהג בזיון). כמו להניח כוס מלאה על גבי הלחם או להשעין את הקערה על הלחם או לזרוק את הלחם (בראשית חכמה' פרק דרך ארץ השער השלישי ד"ה מעשה באחד). וכן לא לתלות לחם בתוך חלל התנור לצורך אפייתו (נבן איש חי' שנה שניה פרשת פנחס אות יב), וגם לא לתלות אותו בשום שקית או סל שבזה האדם כאילו תולה את 'מזונותיו' באויר וגורם לעצמו לעניות (גמי פסחים דף קיא ע"ב). כי יש ממונה רוחני על מי שמזלזל בלחם, והוא רודף אחרי אדם שמזלזל בלחם להביא לו עניות. ואדם זה לא ייצא מהעולם עד אשר יצטרך לבריות ועליו נאמר "נָדָד הוּא לְלֶחֶם אֵינָה" (איוב טו, כט), "נָדָד הוּא לְלֶחֶם" – כלומר אותו אדם ילך ויהיה נע ונד ומטולטל ממקומו וְיִגְלָה מִמָּקוֹם לְמָקוֹם לחפש לחם, ו"אֵינָה" – כלומר אין מי שירחם עליו וישגיח עליו לתת לו לחם (זוהר פרשת פנחס דף רמד ע"א ובגין דא מאן).

ויש אזהרה גדולה עד מאוד שלא לזלזל גם בחתיכות הלחם (כפי החיים' לר' חיים פאלאטי סימן כד אות מח), כי מי שמזלזל בחתיכות הלחם (זוהר פרשת פנחס דף רמד ע"א ד"ה יאמר רעיא מהימנא רעיא מהימנא, זוהר פרשת עקב דף ערב ע"א ד"ה ימאי כזית וכביצה' רעיא מהימנא) שהן יותר משיעור כזית (ראה גמי' ברכות דף נב ע"ב) (זוהר פרשת פנחס דף רמד ע"א ע"ב ד"ה 'ובחבורא קדמנא' רעיא מהימנא, הקדמת זוהר דף ע"ב ד"ה תלתא אנון), וזורק אותן היכן שלא צריך (זוהר פרשת פנחס דף רמד ע"א ד"ה יאמר רעיא מהימנא רעיא מהימנא, רעיא מהימנא) הרי הוא גורם רעה לעצמו (זוהר פרשת פנחס דף רמו ע"א ד"ה תלתא אינון ודייה וחד מאן דזריק, הקדמת זוהר דף יד ע"ב ד"ה תלתא אנון) ואותה העניות רודפת אחריו (זוהר פרשת פנחס דף רמד ע"א ד"ה יאמר רעיא מהימנא רעיא מהימנא, ותיקוני זוהר' תיקון טו דף ע"ב ד"ה ומאן דפנים, זוהר פרשת עקב דף ערב ע"א ד"ה ימאי כזית וכביצה' רעיא מהימנא).

ופירוורם שאין בהם שיעור של כזית, אף שמותר מן הדין לאבד הרי שגם זה קשה לעניות (שולחן ערוך או"ח סימן קפ, ד) לפי שהמלאך הממונה על המזונות שמו 'נקיד' (גמי פסחים דף קיא ע"ב) והוא מלשון נקיות (רש"י על גמי מסכת פסחים דף קיא ע"ב ד"ה נקיד נקיד שמייה) והוא אינו רוצה שיהיו פירוורים מושלכים ונדרסים ברגל (רש"י מסכת פסחים דף קיא ע"ב ד"ה נקיד נקיד שמייה, רש"י מסכת פסחים דף קיא ע"ב ד"ה נקיד נקיד שמייה). וכן המלאך הממונה על העניות שמו 'נבל' (גמי פסחים דף קיא ע"ב) שהוא מלשון 'לכלוך' (רש"י על גמי פסחים דף קיא ע"ב ד"ה איסרא דעניותא), והוא נכנס לבית שרואה שאין נוהגים בו מנהג נקיות בלחם (רש"י פסחים דף קיא ע"ב ד"ה נקיד שמי) ופירוורי הפת נזרקים שם לחוץ, ואז הוא מביאם לידי עניות ודלות (יקב הישר' לר' צבי הירש קאיינדובר פרק ע"ה ולכן נראה לו). ואם הפירוורים מושלכים על הארץ בלי שבתות ולילי רביעי, אזי גם מזיקים שורים על אותם הפירוורים (גמי פסחים דף קיא ע"ב).

ליליית הרשעה יש לה ת"פ כוחות ועליהם כיון אברהם אבינו כשאמר את כפל הלשון "פת לחם" בפסוק "וְאֶקְחָה פֶּת לָחֶם וְסָעַדְו לְבָכְסִי" (בראשית יח, ה) כי ביקש להחליש את כוחם (זוהר שמשוך לר' שמשון נחמני פרשת וירא דף יט ע"א טור ב ד"ה והוא עומד). וגם שמה של ליליית בגמטריא יוצא ת"פ, שהוא בהיפוך אותיות יוצא 'פת', כי היא ביחד עם ת"פ כוחותיה שורה בבית של איש שאינו נוהר בפירוורי הפת, משום שהיא נהנית מפירוורי הפת שנפלו לארץ. והיא מביאה את אותו האדם לידי עניות ודלות, וגם עלולה להביא אותו חס וחלילה לידי עוון קרי לפי שהיא ממונה על זה (יקב הישר' לר' צבי הירש קאיינדובר פרק ע"ה והנה צריך אני עוד ודיה יולכן נראה לי דזהו ועיישי'. וראה זוהר פרשת פנחס דף רמד ע"א רעיא מהימנא ד"ה יאמר רעיא מהימנא על הקשר בין פירוורי הלחם לפגם הברית. וכן בייסוד יוסף' לרבי יוסף מפורזא אות כב שאכילת פירוורי המוציא הם תיקון לקרי). לכן בגמטריא שמה ת"פ הוא גם כנגד כי טיפי הזרע שנמשלו לפירוורי פת (ישבט מוסר' לר' אליהו הכהן פרק מ ד"ה יכתוב בספר כנפי יונה' בשם הרמ"ע מפאנו, זכר לוד' לר' דוד יכות ממודינא מאמר ג סוף פרק ע"א רלו ד"ה וימרגלה טבא מצאתי עפ"י זוהר).

והיה מעשה באדם אחד שהשר הממונה על העניות רדף אחריו (גמי חולין דף קה ע"ב) להביאו לידי עניות (רש"י גמי חולין דף קה ע"ב ד"ה מהדר אבתריה) אך לא היה יכול לו, כי האדם היה זהיר תמיד לטאטא את פירוורי הלחם שנשאר. יום אחד אכל אותו האדם לחם במקום (גמי חולין דף קה ע"ב) בו היו עשבים (רש"י גמי חולין דף קה ע"ב ד"ה אבילי). אז אמר השר הממונה על העניות "עכשיו ודאי ייפול אותו האדם בידי (גמי חולין דף קה ע"ב) משום שלא יוכל ללקט פירוורים מבין העשבים והם יהיו למדרס רגלים ואלכוד אותו בכך" (רש"י גמי חולין דף קה ע"ב ד"ה נפל לידא). אבל אחרי שסיים אותו האדם לאכול הוא הביא מעדד ועקר את העשבים ושילח אותו לנחור יחד עם הפירוורים שבהם. ומיד שמע אותו האדם את השר של העניות ואמר "אוי לי, שאותו האדם הוציא אותי (גמי חולין דף קה ע"ב) ממקום מנוחתי!" (גמי חולין דף קה ע"ב עפ"י רש"י שם ד"ה ידקאמר ווי).

לכן כל אדם יזהר לא להשליך את פירוורי הלחם וכל שכן לא את הפירוורים של ברכת 'המוציא' (יקב הישר' פרק ע"ה ולכן צריך). וצריכים להיזהר בזה בעלי בתים במקום אכילתם ובמקום בו מניחים את הלחם, כי בדרך כלל ימצא שם הרבה פירוורים בקרקע (נבן איש חי' שנה ב פרשת פנחס אות יב). וגם כל אשה יראת ה' תזהיר את בניה הקטנים שלא יזלזלו בפירוורי הלחם, ולא תניח להם לאכול לחם אלא אם פְּרָשָׁה תחילה מפה בשביל הפירוורים. והאיש ישים לבו כשהוא

חותך את הלחם שלא לחתוך מחוץ לשולחן, כי אז נופלים הפירוורים לחוץ. והנזהר בזה יזכה שיהיה הון ועושר בביתו. (כף החיים לר' חיים פאלאני סימן כד אות מח).
 וראוי לכל אדם לזכות לקיים את הפסוק "אֲשֶׁרִי מִשְׁפָּיל אֶל דָּל" (תהלים מא, ב), כלומר "אֲשֶׁרִי" אותו אדם ש'מִשְׁפָּיל' לפשפש במעשיו אם יש בהם איזה דבר שמביאו לידי עניות ודלות, כמו זריקת פירוורים של לחם (יוסף תהלות להחיד"א על התהלים מנזמר מא, ב).

כאשר תוסר רוח הטומאה מן הארץ יחזור הלחם לצאת אפוי החיטה

מה שמונע היום מהלחם לצאת נקי מן הארץ, היא 'רוח הטומאה' ששרתה בארץ כאשר אררה ה' מרעת יושבי בה. ו'רוח הטומאה' הזאת היא זו שמוציאה את הצמח מעורב בפסולת, כך שנוסף לו מוץ קש סובין ומורסן. אך לעתיד לבוא כאשר תחלוף 'רוח הטומאה' לגמרי כפי שנאמר "וְאֵת רוּחַ הַטְּמָאָה אֶעֱבֵר מִן הָאָרֶץ" (זכריה יג, ב), אז הפסולת הזאת שבלחם לא תראה ולא תמצא. לכן אף שהיתה השכינה בארץ בימיהם של משה רבינו ודוד המלך ודומיהם, עדיין לא גדל לחם מן הארץ לפי שלא נטהרה אז לגמרי 'רוח הטומאה' שבארץ. ואילו בימות המשיח שתסולק 'רוח הטומאה', אז הארץ תוציא את צמחה מאליה בלי פסולת ויתקיים הפסוק "יְהִי פֶסֶת בַּר בְּאֶרֶץ" (תהלים עב, טז) ראה גמי כתובות דף קיא ע"ב, ראה יתקוני הוהר' תיקון יז דף לא ע"א אצל בעלמא (אלשיך הקדוש' בראשית ג, יט ד"ה ונהג על ידי עיי"ש). ודבר זה יהיה על ידי מירוקי הגלות של ישראל אשר ממרקים את כל זוהמת הפסולת של 'החיצונים', ואחר כך תצא האדמה מקללתה (נזר הקודש' לר' יחיאל מיכל מגלוגא בראשית רבה פ, א ד"ה כתיב בחבלי אדם).

לעתיד לבוא בימות המשיח ייצאו מן הארץ כיכרות הלחם כאשר הן נאכלין מיד (אלשיך הקדוש' בראשית ג, יט ד"ה ונהג על ידי) **כפי שהיו קודם חטאו של אדם הראשון** (נזר הקודש' לר' יחיאל מיכל על בראשית רבה ו, כו ד"ה תלך לא נאמר). וזה נרמז כבר בקללה שהתקלל אדם הראשון בגן עדן כפי שנאמר "בְּזַעַת אֲפִיךָ תֹאכַל לֶחֶם עַד שׁוֹבֵף אֶל הָאֲדָמָה" (בראשית ג, יט), שהאריכה התורה בפסוק ואמרה "עַד שׁוֹבֵף אֶל הָאֲדָמָה" במקום לקצר ולומר "כל ימי חיידך", לפי שרצתה לרמוז על גבול הצער של "בְּזַעַת אֲפִיךָ תֹאכַל לֶחֶם" שהוא עד ביאת משיח צדקנו שאז ישובו בנים לגבולם. וזהו "עַד שׁוֹבֵף אֶל הָאֲדָמָה" – היא האדמה של ארץ ישראל בעת שיבת הבנים (עייני העדה' למחבר 'שבט מוסר' פרשת בראשית דף ב ע"ב על הפסוק 'בזיעת אפך תאכל לחם'). וכן הפסוק רומז גם על תחיית המתים, כי אחרי שישוב האדם "אֶל הָאֲדָמָה" ויקום בתחיית המתים לא יהיה עוד "בְּזַעַת אֲפִיךָ תֹאכַל לֶחֶם" כי עתידה ארץ ישראל להוציא לחם מוכן ויאכלו בלי טורח ועמל כלל. ודבר זה גילה הקב"ה לאדם הראשון כדי שידע שלא אבדה תקוותו לנצח ועוד ישוב לאיתנו (נזר הקודש' לר' יחיאל מיכל על בראשית רבה ו, כו ד"ה תלך לא נאמר).

וכך במה שעתיד להיות אין כל חדש, כי רק יחזור הדבר לראשיתו (אלשיך הקדוש' לר' משה אלשיך בראשית ג, יט ד"ה ונהג על ידי) **והתבואה תהיה ככרתה הראשונה וטבעה אשר היה בה** (ביאור יד יהודה' על 'מאמר חיקור דין' להרמ"ע מפאנו חלק ב תחילת פרק א) **קודם לחטא אדם הראשון, שאז הארץ הוציאה ככרות לחם** (ארץ החיים' לר' אברהם חיים הכהן על תהלים קד, טו ד"ה יחי פסת בר בארץ, 'מגלה עמוקות' לר' נתן נטע שפירא פרשת שלח דף ד"ה ענין זו הפרשה על העתיד) **על ידי הכוח הטוב בתוך החיטים, וגידלה בזה 'פירות' יפים ומתוקנים** (חסד לאברהם' מעין ראשון נהר טו ד"ה והוא על דרך שפירא בראשית ג, יט ד"ה ונהג על ידי. עיי"ש) **גם לעתיד לבוא** (ארץ החיים' לר' אברהם חיים הכהן על תהלים קד, טו ד"ה יחי פסת בר בארץ) **שהלחם יאכל ביציאתו מן הארץ כאשר הוא מוכן, ועשוי מסולת מנופה ונקייה ללא פסולת של מוץ ותבן וסובין ומורסן** (אלשיך הקדוש' על התורה לר' משה אלשיך בראשית ג, יט ד"ה ונהג על ידי. ראה יתקוני הוהר' תיקון יז דף לא ע"א אצל בעלמא) **אשר באו לחיטה בעקבות החטא של אדם הראשון** (חסד לאברהם' לר' אברהם אוזולאי זקנו של החיד"א מעין ראשון נהר יט ד"ה והוא על דרך משאר"י).

בברכת 'המוציא לחם מן הארץ' יש לשון של עבר ולשון של עתיד (מגלה עמוקות' פרשת שלח דף ד"ה ענין זו הפרשה על העתיד. עיי"ש). יש בה לשון של עבר כפי שנאמר לישראל על מעשי ה' 'המוציא לך מים מצור החלמיש' (דברים ח, טו) (גמי ברכות דף לח ע"א) שהוא על מה שכבר הוציא לחם ה' בעבר מים במדבר (רש"י גמי ברכות דף לח ע"א ד"ה המוציא לך מים), ויש בה גם לשון עתיד (שפתי כהן על התורה' פרשת שלח דף ד"ה ענין זו הפרשה על העתיד. עיי"ש). וזהו גם לשון עתיד 'המוציא לחם מן הארץ', אף שהשם 'לחם' נקרא עליו רק לאחר אפייה, ד"ה רובי נחמיה) 'המוציא אתכם מתחת סללות מִצְרָיִם' (שמות ו, י) (גמי ברכות דף לח ע"א) שהוא לשון עתיד. ורבותינו קבעו בברכת 'המוציא' דווקא לשון המשתמעת גם לעבר וגם לעתיד, בכדי ללמד שכמו שקודם חטא אדם הראשון הוציאה הארץ ככרות לחם, כן יהיה לעתיד לבוא שהיא תוציא לחם ממש מן הארץ (מגלה עמוקות' פרשת שלח דף ד"ה ענין זו הפרשה על העתיד. עיי"ש).

ובברכת המוציא ישראל מראים שהם מאמינים שיש בידי הקב"ה היכולת להוציא לחם חס ואפוי כמו שעתיד להיות, בדומה למה שהוא מוציא כיום פירות גמורים שאין צריך להם בישול או אפייה והם נאכלים חיים (שפתי כהן על התורה' פרשת שלח דף ד"ה ענין זו הפרשה על העתיד. עיי"ש). ראה 'אלשיך הקדוש' בראשית ג, יט ד"ה ונהג על ידי. ראה יתקוני הוהר' תיקון יז דף לא ע"א אצל בעלמא). וזהו גם הטעם שמזכירים את השם 'לחם' בברכת 'המוציא לחם מן הארץ', אף שהשם 'לחם' נקרא עליו רק לאחר אפייה, אלא שזה כנגד מה שעתיד הלחם לצאת אפוי מן הארץ. לכן גם בוצעים את הלחם במקום שהוא יותר אפוי, לפי שבמקום זה הלחם הקדים להיאפות בתנור, ובזה מראים את אמונתנו שלעתיד לבוא הלחם יהיה כבר אפוי לפני שיגיע לידי האדם (מדרש תלפיות' ענין נטילת ידים ד"ה תה דועו שלפתיא).

עץ החיטה עתיד להתעלות ולהיות גבוה כמו עץ הדקל (גמי כתובות דף קיא ע"ב, עייני העדה' פרשת תולדות ד"ה ענין הברכות וית' עיי"ש) **מסוג התמר** (שבט מוסר' לר' אליהו הכהן פרק י ד"ה וחסה תתמר), ויהיה דומה לעץ החיטה שהיה בתחילה בזמן אדם הראשון בגן עדן (בניהו למחבר הן איש חי על מסכת סנהדרין דף ע"ב ד"ה שאין התינוק). **כאשר ככרות הלחם שעתידות לצאת** (ראה גמי שבת דף ע"ב, ראה גמי כתובות דף קיא ע"ב) **יהיו יפות** (ישער המצות' להאר"י ז"ל פרשת בהר ד"ה נמצא) **כל אחת בשיעור של עשירית האיפה** (כסנים וחצי ליטר לפי הגר"ח טאה) (מאמר חיקור דין' להרמ"ע מפאנו חלק ב תחילת פרק ג, 'מגלה עמוקות' פרשת לוי נתן נטע שפירא פרשת שלח דף ד"ה ענין זו הפרשה על העתיד) **ויהיו אפויות** (שבט מוסר' לר' אליהו הכהן פרק י ד"ה וחסה תתמר) **וראויות לאכילה מיד עם איסופן** (מאמר חיקור דין' חלק ב תחילת פרק א). ובזה יתקיים הרמז בפסוק "וְהָיָה בְּאֶמְלַכְכֶם מִלְחָם הָאָרֶץ" (במדבר טו, יט) **כלומר שיאכלו לחם שגדל מן הארץ ממש** (מגלה עמוקות' פרשת שלח דף ד"ה ענין זו הפרשה). במהרה בימינו, אמן.

<p>ניתן לקבל את העלון בדוא"ל מידי שבוע, נא לשלוח בקשה לכתובת הבאה: alon.torat.haim@gmail.com ניתן ליצור קשר לתיומת עובר העלון וכן הנצחות והקדשות בדוא"ל הנ"ל או בטלפון נייד: 052-7675933 תזכר למצוות!</p>		<p>העלון לעילוי נפש רוח ונשמה של אלהיו שור ז"ל בן חנה תחי' נלב"ע בא' אדר א' התשפ"ב. ת.נ.צ.ב.ה.</p>	<p>העלון לעילוי נפש רוח ונשמה מרדכי בן מרים ז"ל. ת.נ.צ.ב.ה.</p>
<p>העלון לעילוי נפש רוח ונשמה של עובדיה בן רחל ז"ל. ת.נ.צ.ב.ה.</p>	<p>העלון לעילוי נפש רוח ונשמה של מוריה בת רחל ורלנדה ז"ל</p>	<p>העלון לעילוי נפש רוח ונשמה של בית שרה ז"ל. ת.נ.צ.ב.ה.</p>	<p>העלון לעילוי נפש רוח ונשמה של עמיאל בן אסתר ז"ל. ת.נ.צ.ב.ה.</p>
<p>העלון לעילוי נפש רוח ונשמה של משה בן מרים ז"ל. ת.נ.צ.ב.ה.</p>	<p>העלון לעילוי נפש רוח ונשמה של בית רוזה ז"ל. ת.נ.צ.ב.ה.</p>	<p>העלון לעילוי נפש רוח ונשמה של משה בן מרים ז"ל. ת.נ.צ.ב.ה.</p>	<p>העלון לעילוי נפש רוח ונשמה של משה בן מרים ז"ל. ת.נ.צ.ב.ה.</p>
<p>העלון לעילוי נפש רוח ונשמה של משה בן מרים ז"ל. ת.נ.צ.ב.ה.</p>	<p>העלון לעילוי נפש רוח ונשמה של משה בן מרים ז"ל. ת.נ.צ.ב.ה.</p>	<p>העלון לעילוי נפש רוח ונשמה של משה בן מרים ז"ל. ת.נ.צ.ב.ה.</p>	<p>העלון לעילוי נפש רוח ונשמה של משה בן מרים ז"ל. ת.נ.צ.ב.ה.</p>